

नमस्कार,

कोविड - १९ हा एकच विषय सगळ्यांना पुरून उरला आहे. जगातल्या सामान्य नागरिकांपासून अति श्रीमंतांपर्यंत सर्वांनाच त्याची झळ बसत आहे. अर्थव्यवस्था चालता चालता रांगू लागल्या आहेत. ती थबकते की काय? अशीही भीती वाटू लागली आहे. लॉक आणि अनलॉक याचा खेळ अजूनही सर्वत्र सुरू आहे. लॉकडाऊनमुळे मानवी आयुष्यच लॉक होण्यासारखी परिस्थिती काही ठिकाणी निर्माण झाली आहे. अशा परिस्थितीत नेमके काय लॉकडाऊन करायचे आणि काय अनलॉक करायचे हा जरी प्रशासकीय भाग असला तरी देखील वैयक्तिक आयुष्यात त्याचे वेगळेच परिमाण पाहता येऊ शकते.

कोविड-१९ मुळे निर्माण झालेल्या लॉकडाऊनच्या परिस्थितीत भीती, अस्वस्थता, नैराश्य या बाबी मोठ्या प्रमाणात अनलॉक झाल्या. त्या मोकट सुटल्या आहेत. जास्तीत जास्त मानवी लोकसंख्या आपल्या कवेत घेण्याचा त्यांचा प्रयत्न सुरू आहे. त्या प्रयत्नांना बऱ्यापैकी यशही मिळताना दिसत आहे. अशावेळी आपल्या मनाची कवाडे या गोष्टींसाठी लॉक करणे फारच गरजेचे आहे. कोविड-१९ हा विषाणू जितका संसर्गजन्य आहे त्यापेक्षा जास्त संसर्ग या बाबींचा होत आहे. कोविड बरोबरच तो संसर्गदेखील वेळीच रोखणे अत्यावश्यक आहे.

मानवी महत्त्वाकांक्षा अनलॉक झाली की त्याचे भस्मासुरात रूपांतर व्हायला वेळ लागत नाही. त्याचा पहिला बळी ठरतो तो म्हणजे निसर्ग. लॉकडाऊनच्या काळात मानवी रूपातील भस्मासूर काही काळ का असेना थांबला. त्याला नाईलाजाने शांत रहावे लागले. जगभरात लॉकडाऊनच्या काळात लक्षणीयरीत्या कमी झालेली प्रदूषणाची पातळी हे त्याच्या क्रियाशीलतेवर मर्यादा आल्याचे मोठे निदर्शक आहे. पण मग यातून आपल्या गतीविषयी आपण काही शिकणार की नाही हा महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षांची स्थिती थोडीशी अनिश्चिततेकडे झुकली आहे. पण याचा अर्थ परीक्षा होणारच नाहीत असा होत नाही. परीक्षा होईल तेव्हा आपण त्यासाठी सज्ज असणे गरजेचे आहे. परीक्षेच्या तारखांचा घोळ सुरू असताना आपण आपल्या अभ्यासाचा मात्र घोळ होणार नाही याची काळजी घ्यायला हवी. आजूबाजूची परिस्थिती सगळ्यांसाठीच बदललेली आहे. त्यामुळे माझ्या एकट्याचेच नुकसान होणार आहे अशी अकारण मनोधारणा उपयुक्त ठरणार नाही. अधिकारी होण्याचे जे ध्येय मी मनाशी बाळगले आहे त्याचा मला विसर पडता कामा नये.

राज्यसेवा परीक्षेतून उपजिल्हाधिकारी पदी निवड झालेले पृथ्वी अकॅडमीचे विद्यार्थी गणेश खताळे यांची यशोगाथा या अंकात समाविष्ट केली आहे. ती तुम्हाला नक्कीच मार्गदर्शक ठरेल. तुमच्या यशासाठी शेर्पा सदैव तुमच्या सोबत आहे.

आपल्या सूचना व अभिप्राय यांचे सदैव स्वागत आहे.

आपला
संपादक

मुख्य संपादक
विश्वनाथ जयसिंग पाटील

संपादक
डॉ.जया विश्वनाथ पाटील

कार्यकारी संपादक
श्रीकांत साताप्पा साठे

उप संपादक
पराग पुरोहित
संदीप राजपूत
अभिजित पाटील

मुखपृष्ठ मांडणी
रसिका सागवेकर

मांडणी
अपूर्वा शिंदे
भाग्यश्री घुणकीकर

मुद्रितशोधन
प्रज्ञा भोसले

वितरण व्यवस्था
८३९०५५४१६१

अभिप्राय, सूचना व वर्गणी
संपर्क

‘पृथ्वी पब्लिकेशन’,
१५३६, सदाशिव पेठ, पुणे ३०.
फोन.: ०२०-२४४५१९८४/८६
admin@prithvi.net.in

‘यशाची परिक्रमा’ हे मासिक मालक, ‘पृथ्वी पब्लिकेशन’ यांचेकरिता मुद्रक व प्रकाशक विश्वनाथ जयसिंग पाटील यांनी सकाळ मीडिया प्रा.लि.पुणे येथे छापून १५३६, सदाशिव पेठ, पुणे ४११०३० येथे प्रसिद्ध केले.

जून २०२०

यशाची परिक्रमा

MPSC/UPSC परीक्षांसाठी मासिक

PRITHVI
a c a d e m y

अनुक्रम

वृत्त परिक्रमा

जागतिक वानिकी स्रोत मूल्यांकन अहवाल - २०२०

...५

चालू घडामोडी

राजकीय व घटनात्मक

...८

जागतिक घडामोडी

...११

महाराष्ट्र

...२६

आर्थिक घडामोडी

...३०

सामाजिक घडामोडी

...४१

पर्यावरण

...४८

विज्ञान व तंत्रज्ञान

...५२

संरक्षण व अंतरिक्ष

...६२

पुरस्कार व पुस्तके

...६५

क्रीडा घडामोडी

...६७

दिनविशेष

...६९

समग्र

महत्वाच्या सरकारी योजना २०१९-२०२० (भाग २)

...७०

यशोगाथा

गणेश तुकाराम खताळे (उपजिल्हाधिकारी)

...९२

विशेष परिक्रमा

भारत आणि संयुक्त राष्ट्रे सुरक्षा परिषद

...९४

शेर्पा

स्वीकृती आणि मात

...९७

स्वीकृती आणि मात

आपल्या आयुष्यामध्ये परिस्थिती सातत्याने बदलत असते. आपल्या मनासारखी परिस्थिती क्वचित वेळीच असू शकते. बहुतांश वेळा आपल्याला जे अपेक्षित असते ते परिस्थितीमध्ये आढळत नाही. यालाच आपण प्रतिकूल परिस्थिती असे म्हणतो. मानवी आयुष्य विविध प्रकारच्या प्रतिकूलतेने खचाखच भरलेले आहे. इतरांकडे पाहिले असता त्यांच्या आयुष्यात अनुकूलता आहे आणि आपल्या आयुष्यात मात्र प्रतिकूलता आहे, असे आपल्याला दिसते. मग आपल्याला जे दिसते ते सत्य असते की तो केवळ आपल्या मनाने निर्माण केलेला भास असतो ?

प्रतिकूल परिस्थिती ही अनेक घटकांनी बनलेली असते. त्यातील काही घटक आपल्या क्रियाशीलतेच्या मर्यादामध्ये असतात. काही घटक आपल्या क्रियाशीलतेच्या मर्यादपलीकडे असतात. कोणते घटक आपल्या क्रियाशीलतेच्या मर्यादेत आहेत आणि कोणते त्या मर्यादपलीकडे आहेत याचा उलगडा न झाल्यामुळे आपण संपूर्ण परिस्थितीला एकसारखे मानतो. त्यामुळे परिस्थितीची प्रतिकूलता आणखी तीव्र होत जाते. ही तीव्रता काही वेळा एवढी वाढते की आपण या परिस्थितीतून बहुधा बाहेर पडणारच नाही असे आपल्याला वाटू लागते.

प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करणे याला आपण यशस्वी होणे असे म्हणू शकतो. परिस्थितीवर मात करणे म्हणजे नेमके काय ? हे समजून घ्यायला हवे. सगळ्यात आधी आपण हे लक्षात घ्यावे की परिस्थिती ही गतिमान संकल्पना आहे. ती कधीच एकसारखी असत नाही आणि असणारही नाही. त्यामुळे मी आज ज्या परिस्थितीत आहे ती परिस्थिती नक्की बदलणार आहे याची मी खात्री बाळगायला हवी. परिस्थितीचा बदलणारा भाग हा काहीवेळा स्वतःहून बदलत राहतो. काही भाग आपल्याला प्रयत्नपूर्वक बदलावा लागतो.

प्रतिकूल परिस्थितीला सामोरे जाताना त्या परिस्थितीचे आपल्याला भाग पाडता यायला हवेत. या भागांचा प्राधान्यक्रम ठरवायला हवा. म्हणजेच कोणता भाग माझ्यासाठी सर्वात महत्त्वाचा आहे हे मी नक्की करायला हवे. त्यामुळे त्या भागावरच मला माझे लक्ष केंद्रित करता येईल. परिस्थितीचे भाग न पाडता, प्राधान्यक्रम न ठरवता संपूर्ण परिस्थितीलाच तोंड देणे ही अवघड बाब आहे. परिस्थितीचे भाग पाडल्यानंतर त्यातील कोणते भाग आपल्या नियंत्रणातील आहेत आणि कोणते नियंत्रणाबाहेरील आहेत याचेही वर्गीकरण करता यायला हवे.

जे भाग नियंत्रणाबाहेर आहेत ते आपण जसेच्या तसे स्वीकारायला हवेत. त्या भागांच्या प्रती स्वीकृती असेल तर त्याचा आपल्याला कमीतकमी त्रास होईल. पण याचा अर्थ असा नव्हे की संपूर्ण परिस्थिती नियंत्रणाबाहेर आहे असे मानून तिला शरण जायचे. ती परिस्थिती शरणता आपल्याला यशा ऐवजी उलट्या दिशेने घेऊन जाते. परिस्थितीच्या प्रतिकूलतेचा जो हिस्सा आपल्या नियंत्रणात आहे अथवा प्रयत्नपूर्वक नियंत्रणात येऊ शकतो त्याच्यावर आपले लक्ष केंद्रित करायला हवे.

प्रतिकूल परिस्थितीमधील जे आपण बदलू शकत नाही ते सहन करण्याची आपली क्षमता वाढवायला हवी. जे बदलू शकतो ते बदलण्याची ताकदही वाढवायला हवी. थोडक्यात काही झाले तरी आपल्याला आपलीच क्षमता वाढवावी लागते. परिस्थितीच्या प्रतिकूलतेच्या तुलनेत जेव्हा आपली या दोन्ही प्रकारची क्षमता वाढते तेव्हाच खऱ्या अर्थाने आपण परिस्थितीवर मात करून यशस्वी होतो.